

Södertörns högskola | Institutionen för lärarutbildningen
Examensarbete 15 hp | Utbildningsvetenskap |
Höstterminen 2009

Television eller ”tell-lie-vision”*-

**En kvalitativ studie om barns tevekonsumering och deras egna
tankar omkring den.**

***Tell-lie-vision är en metafor/ordlek där bokstavsordningen är
omgjord för att passa dess meningsinnebörd. Metaforen/ordleken
kommer ursprungligen från en spoken word (poesi) text.**

Av: Joel Lehtinen
Handledare: Staffan Nilsson

Abstract

This examination intends to find out what thoughts children in around 12 years of age thinks about their own television consumption. To examine this, the questions in issue is: “What does the children watch on television?” “Why do they watch the programs they do?” “How do the children speak about their own consumption?” “What does the children learn from TV?” ”Are the children concious of the impressions they take from TV?” “Do they speak critical about TV?” ”Is there anything indicating on some kind of influence from the childrens television consumption?”.

To answer these questions I have chose to hold qualitative interviews, to let the children’s own thoughts be the foundation of the examination. The theories in this examine are that the person who does the consumption from different forms of television takes the information personally out of her own reality. Meaning that the person watching is the judge of how she applies the information to herself. Still the theories also want to shed a light on some of the methods that is used in media to sell some sort of irrational messages to the public, such as commercialism or norms. The television is a tool of communication that is interacting with its public and thus for that the public will take some sorts of impressions from the different programs on TV. The results will show the importance of reflection and communication about what is going on under the different forms that media is distributed.

Keywords: Television, communication, critical thinking, awareness.

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund.....	5
1.1. Inledning.....	5
1.2. Bakgrund.....	6
2. Syfte och frågeställningar.....	7
2.1. Syfte:.....	7
2.1. Frågeställningar.....	7
3. Material och metod.....	7
3.1. Metod.....	7
3.2. Procedur.....	8
3.3. Metodproblem.....	9
4. Teori.....	9
4.1. Makt.....	9
4.2. Identitetsskapande och barndom genom media.....	10
4.3. Propaganda.....	11
4.4. Symbolik och mediepåverkan.....	11
4.4. Sex.....	13
4.5. Sanning?.....	13
5. Analysdel.....	14
5.1. Barnens egna tankar.....	14
5.2. Hur ofta tittar barnen på television?.....	14
5.3. Med vem tittar barnen på television med?.....	15
5.4. Vem pratar barnen med om sitt tevetittande?.....	15
5.5. Varför tittar barnen på television?.....	16
5.6. Vad trodde barnen att man kunde lära sig av att titta på television.....	16
5.5. Vilka programförbud har barnen?.....	19
5.6. Förebilder.....	20
5.7. Vilka program tittade barnen på?.....	20
5.8. Vilka kanaler tittade barnen på?.....	22

6. Resultatdel	23
6.1. Barndom?	23
6.2. Kritiskt tänkande	24
6.3. Att samtala	26
6.5. Identitet	27
6.6. Sex	39
6.7. Kunskap	31
7. Slutsatser och sammanfattning	33
7.1. Fördomar	33
7.2. Reflektion och samtal	35
7.3. Kloka barn	36
8. Käll- och litteraturförteckning	39
8.1 . Tryckta källor	39
8.2. Elektroniska källor	39
8.3. Television källor	39

1. Inledning och bakgrund

1.1 Inledning

I Sverige idag finns minst en teve i så gott som alla hushåll. Med hjälp av television har Sveriges barn blivit alltmer allmänbildade än tidigare. Syftet med olika sorters program på teve är många. För att nämna några, finns nyheter för att rapportera befolkningen om vad som händer i ett land, internationellt eller till exempel inom politik, kulturell utveckling i samhället eller nya lagar. Nöjesprogram visas för att underhålla tittaren. Men man kan även lära sig olika saker av olika nöjesprogram. Nöjesprogram riktar sig ofta till en speciell grupp av människor med ett speciellt intresse för något, i till exempel matlagningsprogram, program om bilar eller om relationer i till exempel en drama serie. Kunskapsprogram belyser nya tankesätt och nya idéer som uppkommer i samhället.

På ett sätt kan man säga att tevetittaren ingår i en kommunikation med televisionen och får ta del av olika perspektiv utifrån det som visas, det skulle kunna tänkas vara exempelvis ett barnperspektiv. Det kan även vara kommunikation där tittaren själv tar del av handlingen, som till exempel kan tänkas belysa ett etiskt dilemma mellan två personer. Men samtidigt i denna kommunikation är det tittaren som tolkar det hon ser utifrån den förståelse denne får utav att titta på programmet. Förståelse skapas av tittaren själv och dess egen livsvärld denne befinner sig i. Två barn till exempel kan alltså tolka ett och samma program helt olika, utifrån deras egen livsvärld. Människan påverkas och påverkar sin egen realitet utifrån massor av olika saker som finns runtomkring människan. Detta arbete syftar till att se interaktionen mellan tittare och television. Hur tänker barnen om sitt eget tevetittande och hur tolkar de den, och, kan vi se om barn på olika sätt själva kan bli påverkade av det dem tittar på? (Carlsson & Koppfeldt, 2003).

Genom television kan publiken få information om olika saker som verkligheten eller mänskligt beteende. Det blir i den egna tolkningen av programmet som individen blir bärare av. Detta sker individuellt och är beroende på en persons sätt att ta in informationen (Carlsson & Koppfeldt, 2003). Såväl som televisionen främjas och hyllas inom vissa grupper så kritiseras den av andra grupper. Neil Postman är en sådan kritiker till massmedia. Han menar exempelvis att television i sig är en väldigt bra förmedlare av viktig information, men att någonstans på vägen har den tappat sitt riktiga syfte, att förmedla konstruktiv information, till att ha blivit en förmedlare av till exempel livsstilar och massutbud av olika slags påverkan (Postman, 1986). Ibland till så stor grad att verkligheten med hjälp av televisionen, blir en

förenkling av den verkliga verkligheten, den som tittaren sen lever under i sin livsvärld. Genom att generalisera en verklighetsbild genom teverutan kan tittaren, trots sitt kritiska tänkande, till exempel börja lägga människor i fack, utifrån fördomsfulla premisser (Svenning, 1988).

Självklart kan man tänka sig att det finns både de inom tevevärlden som finns där för pengarnas eller någon form av makts skull. Minst lika självklart är det att det finns människor som till exempel brinner för något och objektivt vill lära sina visioner för tittarna. Allting går att kritisera från olika vinklar så skiljemeningsfrågor kommer alltid att finnas. Det är som sagt tittaren som skapar en egen bild av det sedda, men kan man veta att det inte går att kringgå med olika metoder? Är det som framställs som sanning alltid sanning, till exempel i nyheterna?

1.2 Bakgrund

Det finns som nämnts olika vinklar och åsikter gentemot television. Argumenten är oändliga, från alla människor, institut, föräldrar, forskare och så vidare. Och åsikterna ligger mellan allt från naiva till paranoida. I dagens Sverige exponeras vi på daglig basis för television, nyheter och reklam i oändliga former. Samtidigt som exponeringen främjas av många, till exempel de som tjänar pengar på den, så finns även motstånd till den från andra håll, till exempel religiösa institut. Exponerarna säger att motståndarna har moralpanik medan motståndarna argumenterar att exponeringen för med sig olika former av sorger på grund av större press för människor att behöva hävda sig. Det pratas om skönhetsideal, hundratals metoder för att gå ner i vikt, en ökning av antidepressiva medel och så vidare. Samtidigt så är människan en kritisk varelse, redan från barnsben, som själv skapar mening i verkligheten, genom rannsaking av det upplevda. Denna erfarenhet byggs hela tiden på genom rationellt tänkande, regler, normer, genom kulturella och sociala gemensamma förståelser om verkligheten.

Vi lever i en värld där vi blir påverkade av stort sett allting som når oss, och vi tar hela tiden emot massvis av intryck från olika skikt av samhället, som skola, arbete, där vi träffar olika människor med olika bakgrunder. Som nämnts så ska detta arbete koncentrera sig på televisionen, för att främst undersöka hur barn tänker kring sin egen tevekonsumention, deras egen medvetenhet om den och hur de tolkar den. Och sedan till viss del om det finns något som indikerar på att televisionen påverkar barnen.

2. Syfte och frågeställningar

2.1. Syfte

Syftet med arbetet är att undersöka barns tankar om sin egen tevekonsumtion. Det är barnens eget medvetande som står i fokus om det de berättar om innehållet av de program barnen tittar på. Detta för att jämföra materialet med analys och tolkning. Explicit genom orden och de svar som direkt kommer från barnen och implicit genom att tolka, exempelvis omedveten, underliggande mening som finns i barnens svar.

2.2. Frågeställningarna

För att tydliggöra och undersöka detta är mina frågeställningar:

”Vad tittar barnen på teve?”

”Varför tittar barnen på teve?”

”Hur pratar barnen om det de ser på teve?”

”Vem pratar barnen med om det de ser på teve?”

”Får barnen titta på vad som helst på teve?”

”Vad väljer barnen bort?”

”Vad lär sig barnen av att titta på teve?”

”Är barnen medvetna om de olika intryck de tar in från teve?”

”På vilket sätt förhåller sig barnen kritiska till teve?”

”Finns det något som pekar mot en mediepåverkan?”

3. Metod

3.1. Metod

Undersökningen är av kvalitativ karaktär. En kvalitativ undersökning söker att förklara och förstå, ofta ur ett mänskligt perspektiv, vilket är målet med detta arbete. Denna metod är till stor hjälp då jag är ute efter barnens egna tankar. Med hjälp barnens svar tydliggörs syftet och paralleller dras till barnens egen livsvärld och deras tevekonsumtion. Det är barnens egen uppfattning som är det viktiga. Jag vill komma åt en överblick i hur barn tänker om sig själva för att i framtiden kunna förhålla mig till arbete med television, och för att lyfta upp hur viktigt det är att arbeta vidare med dessa aspekter som tas upp (Kvale & Brinkman, 2009).

Det är också ett induktivt utfört arbete i den meningen att materialet, i det här fallet intervjuerna, bestämmer vilka teorier som används. Dock måste man ha i minnet att som Gadamer's hermeneutik menar så tolkas alltid ett material av tolkarens egen förförståelse och förståelsehorisont. Detta betyder att den som undersöker någonting alltid har en redan förutbestämd förförståelse av det som ska undersökas. I denna förståelse har man även fördomar, vilket i sig är något positivt, för man får i undersökningen testa och ifrågasätta och omvärdera sina fördomar. (Thomassen, 2007)

Min egen förståelsehorisont ligger i den kritiska vinklingen av media, då framförallt massmedia. Detta gör att min förförståelse av media påverkar undersökningen på så vis att påståenden som tas upp kommer till viss del att strida mot den aktuella medieforskningens paradigm. Påståendena kan ses som en vilja att lyfta fram en offentlig diskussion till en helhetsbild av både de negativa och positiva effekterna av television. Detta genom att lyfta fram kritiska påståenden om media och dess inverkan på den publik som median riktar sig till. Dock så måste klargöras att det även finns mycket att lära sig av media. Den påverkan som denna undersökning syftar till menar inte att publiken marginaliseras bort från sina egna val i sitt eget liv.

3.2. Procedur

Målgruppen är barn i årskurs sex, då det är en tid i ens liv då man är i full färd med att skapa en identitet och lär sig de normer som finns i samhället. Även för att syftet är att undersöka barns egna tankar, och se om barn i så låg ålder på ett medvetet sätt tänker om television och dess innehåll.

Intervjuer hålls enskilt för att barnens svar inte ska påverkas av varandra. Jag ska även observera barnen i klassrummet för att, under den korta tid jag träffar dem, åtminstone få en kort inblick i deras naturliga varande, som kanske kan vara till hjälp för analysen. Inga givna svarsalternativ ges till de barnen som intervjuas, då det är barnens egna tankar som ska utgöra materialet. Tabellerna under analysdelen är sammanställda utifrån barnens egna svar.

Intervjufrågorna är formade så att det inte ska finnas något rätt eller fel svar. Frågorna är också utformade så att barnen enkelt ska kunna förstå dem. Utformningen är även sådan att den i början behandlar enklare frågor för att sedan gå djupare in i vad barnen tänker, och återkommer till enklare frågor i slutet.

Arbetet följer fyra etiska riktlinjer. Informerat samtycke i den meningen att de intervjuade blev introducerade till syftet av undersökningen och att det var frivilligt deltagande, med målsmans godkännande. Intervjuerna är även konfidentiella, vilket betyder att alla namn i uppsatsen är påhittade för att inte lämna ut de intervjuade, mer än i forskningssyfte. Intervjuerna är utformade som nämnts så att de inte ska förstås som att det finns rätta eller felaktiga svar, vilket klargjordes innan intervjuernas utförande. Min (forskarens) egen roll i resultaten är att redogöra resultaten så korrekt och riktigt som möjligt, och därefter presentera barnens svar med möjliga tolkningar och teorier (Kvale & Brinkman, 2009).

3.3. Metodproblem

Problem som uppstod med vissa av intervjudeltagarna var mitt sätt att några gånger projicerat mitt eget tyckande och förutbestämda tankar i prägel under intervjun. Trots att jag inför varje intervjudeltagare tydliggjorde att det inte finns några rätt eller fel svar så kan det ha hänt att en betoning i till exempel en efterfråga kan ha styrt den intervjuades svar i viss riktning. Detta i sig kan ha lett till att den intervjuade själv fick en föreställning om att det ska finnas ett rätt svar för frågan och svarat med det denne trott jag ville höra. Andra bortfall och problem med verifiering kan ha varit att barnen inte förstått några av frågorna, på grund av att någon av frågorna kan ha varit för rakt på sak eller för att de inte verbalt har kunnat uttrycka sig under den, för barnen, korta betänketiden. Ett annat bortfall är de barnen som svarat ja eller nej på olika frågor, speciellt i början av intervjuerna då jag inte var tillräckligt snabb med att följa upp dessa ja eller nej svar med tydligare fråga. Detta kan ha lett till ibland kläna svar och underlägg för analys och resultat.

4. Teori

4.1. Makt

Foucaults maktbegrepp (Hörnvist, 1966) är en osynlig makt som aktiveras genom normalisering. Normaliseringen finner vi på tre olika skikt, den individuella handlingen, förhållandet mellan individer och genom individernas ställning till sig själva. Individens handling styrs genom belöning och bestraffning, inom till exempel olika institut som skola eller armé. Detta utövas genom till exempel att tvätta av tavlan eller med att göra armhävningar. De medverkande har en underställd position men med frivillig deltagning. Man måste ta sitt ansvar och samtidigt lyda de som står över en i hierarkin. Förhållandet mellan individer upprätthålls inom hierarkin genom norm. När en norm är satt görs skillnad mellan

deltagarna inom hierarkin vilket gör att deltagarna kontrollerar varandra. Individens förhållande till sig själva har utgångspunkt att deltagarna inom hierarkin blir vana med beteendemönster. Detta förstärker den osynliga makten utan att någon synbar påverkan krävs.

4.2. Identitetsskapande och barndom genom media

Carlsson & Koppfeldt (2003) skriver om människan och dess identitetsskapande. Vi arbetar hela tiden med oss själva med identitetsskapande. Vi jämför oss själva med omgivningen av vår livsvärld, det vi till exempel ser på teve. Genom teven kan vi skapa en uppfattning om vem vi är. Genom att ta ställning till det sedda skapar vi en uppfattning om oss själva. Samtidigt är teve ett redskap för andra människor att påverka den identitetsskapande människan. Genom att kommunicera budskap genom teve får tittaren sina olika behov fyllda, som den aggressiva spänningen eller utloppet för aggressivitet genom en actionfilm. Genom tittarens uppmärksamhet tilldelas publiken för olika upplevelser. Vidare säger författarna att media är ett verktyg för att "sälja", inte nödvändigtvis produkter utan även idéer och tankar, till publiken något som fyller deras mänskliga behov av olika aspekter om livet, såsom känslomässiga eller sexuella.

I "*Nya Medier*" (2006) kommer Margareta Rönnberg med många intressanta påståenden. Hon problematiserar att barndomen i dagens samhälle försvinner under vuxnas förväntningar och föreställning om vad barndom ska betyda. Detta medverkar i att barnens egen röst om barndom inte kommer fram och gör att barn står utanför definitionen av barndom. Barn blir alltid åsidosatta som tredje part, medan det är vi vuxna som bestämmer definitionen av vad en bra barndom är. Och den barndom, som passar vuxna bäst, menar Rönnberg, är den barndom som gör det enkelt för vuxna att hantera barnen, det vill säga att barn förväntas vara som små vuxna. Dessa små vuxna menar Rönnberg i dem vuxnas ögon betyder okomplicerade och ansvarsfulla, för att barnen då blir enklare att handskas med. Och de få gånger som barn får chans att prata om sin egen barndom definierar de den med ord och tankar som appliceras från föreställningen av dem vuxna. Det är vuxna som framhäver normen och barnen förväntas att följa den. Normen styrs utifrån en heterogen maskulinitet, alltså den synen att samhället först och främst främjar män och heterosexuella. Detta betyder att pojkar ska vara som pojkar, leka pojkaktiga lekar, klä sig utmärkande som pojkar och tjejer ska leka som tjejer, klä sig utmärkande som tjejer. Detta är grunden till barns egen identitetsskapande, där flickor utövar verbal kontroll medan killar utövar kroppskontroll och risktagande. Detta kan också kopplas till genus, vilket Rönnberg också skriver om:

”Genusmaktordningens *särskiljande* av könen är inte huvudorsaken till bristande jämställdhet, utan *värderingen* av könets aktiviteter och egenheter” och ”ju mer jämställda de bägge könen faktiskt blir, desto *mer* tycks de ägna sig åt att *framstå* som olika” – (Rönnerberg, 2006:9).

Barn tar dock både till sig eller förkastar det som de identifierar sig med och det de inte vill bli tagna som. Rönnerberg skriver också att barn genom teve lär sig olika aspekter av tillvaron såsom sakförhållanden, handlingsorientering och att bedöma sociala relationer.

John Dewey som formade en ny revolutionerande pedagogik kring kommunikation menar att i handlande och i kommunikation med andra så utvecklas vi i vårt inre liv och i vårt handlande i vår egen livsvärld. ”Om vi inte pratade med andra och dem med oss, skulle vi aldrig prata med oss själva” (Englund, 2007:35). Att reflektera och samtala utvecklar en människa. I kommunikation intar vi andra människors perspektiv och i samspelet med andra kan vi skapa förståelse för de andra, likväl som andra i samspel med oss kan skapa bättre förståelse för oss.

4.3. Propaganda:

Aldous Huxley, var en filosof från England. Han skrev mycket om samhället och maktstruktur. I sin bok ”*Framtidens värld*” (1958) skriver Huxley om två sorters begrepp till propaganda. Rationell propaganda, som förespråkar att göra nytta för både de som skapar propagandan och för dem som den riktar sig till. Den andra är irrationell propaganda- som Huxley menar att finns för att locka fram till passioner, blinda impulser, omedvetet behov av eller omedveten fruktan för något. Han diskuterar vidare att likväl som vi kan bli påverkade av upplyst förnuft, finns även en påverkan från oförnuft och lögn. På så sätt menar han blir massmedian varken god eller ond. Den blir vad den blir genom intagandet av informationen, vilket görs av människan som tittar på propagandan.

4.4. Symbolik och mediepåverkan:

I ”*Bild och retorik i media*” (2003) skriver Carlsson & Koppfeldt om symboler. De menar att symboler har en association till något som representerar något gemensamt för människan. Till exempel korset som representerar kristendom. Med retorik menar författarna att media kommunicerar med sin publik. Detta kan göras på många olika sätt beroende hur man arbetar med media. Reklam till exempel vill få människor att känna behov av de varor som

presenteras i reklamen. ”Den klassiska retoriken brukar kallas konsten att övertyga” (Carlsson & Koppfeldt, 2003:14)

Med hjälp av symboler som associeras till ett visst tänkande eller handlande med kan den som vill förmedla något byta ut symbolik från något som har en nyttoanvändning till prestige eller annan omedveten längtan eller oro, eller tvärtom, använda symbolik för att gestalta något positivt och givande till tittaren. Faran blir dock menar Huxley (1958) att ju mindre psykologiskt motstånd en person gör desto större effekt får den påtryckande påverkan.

Det finns ett kontroversiellt begrepp som kallas subliminal påverkan. Genom subliminal påverkan kan man till hjärnan skicka meddelanden som omedvetet tas upp hos mottagaren. En bild kan exempelvis associeras till ett ord eller känsla. Subliminal påverkan betyder att ögonen hinner fånga ett snabbt meddelande eller bild, utan att hjärnan medvetet lägger märke till det. Detta kan lagras i minnet, enligt undersökningar enligt den vetenskapliga tidningen ”Nature Neuroscience” (<http://www.alltomvetenskap.se/dolda-budskap-kan-paverka-dig.aspx?article=4282>).

Psykologen John Marsden (Människan avslöjad) har gjort undersökningar med en publik i en biosalong där publiken fick tro att de skulle se en reklamfilm, trailer, för en kommande actionfilm. Efter trailern fick publiken välja mellan ett äpple och en banan. Majoriteten valde banan. Detta på grund av att i trailern hade man lagt in subliminala bilder som gjorde att de flesta i publiken valde just banan. (ur.se/vetenskap)

Marianne Svenning (1988) tar i boken ”Barn, massmedia och samhälle” upp Neil Postmans idéer om hur bildmedia förändrar vårt tänkande:

- ”de påverkar intressestrukturen- dvs de ting som man tänker på.” ”Pseudohändelser upphöjs till en dignitet som om de vore verkliga och dessutom berörde gemene man.”
- ”De påverkar symbolkaraktären- dvs de ting som man tänker med.” ”TV:s framställningsform främjar en snuttifiering av verkligheten. Det blir svårt att få olika saker och händelser att hänga samman och kunna urskilja vad som är orsak och verkan. Allt förmedlas mycket sektionellt.”
- ”Det påverkar indirekt samhället- I massmedias spegling av verkligheten, framför allt bildmediernas, förs ofta betydelsefulla betingelser för människors existens och möjligheter till ett rikt och mångfasetterat liv i bakgrunden till förmån för pseudohändelser och pseudoproblem, som skapats och definierats av massmedia. Ofta är massmedias vinkling av olika företeelser tongivande för enskilda individers inställning” – (Svenning, 1988:112).

För att sammanfatta dessa punkter kan sägas att Postman menar att televisionen förenklar verkligheten till små utsagor vilket kan tänkas att skapar fördomar och ett enkelriktat sätt att se på verkligheten. Det betydelsefulla är något gemensamt för alla vilket leder till förväntningar på verkligheten som liknar dem utsagor som görs genom teven.

4.5. Sex

”Sexy Inc.” (2007) är en dokumentär skapad av Bissonnette Sophie, en socionom och filmskapare från Kanada, inspelad i Kanada. Med underlägg från forskare från APA (American Psychology Association) har de följt exploateringen av, som de kallar det, sexighet i media. De ställer fram resultat som visar att sexualitet blivit normaliserat, det vill säga att gränserna till vad som anses vara för utmanande med åren tämjts, till allt yngre åldrar. Genom att produkter som ursprungligen framställts för kvinnor görs om till barnsligare version och med annat barnvänligare namn, men fortfarande med samma symbolik, nämligen sexighet. Detta exponeras dagligen framför allt i reklam, television och tidningar och Internet. Forskarna i dokumentären menar att barn blir förvirrade av denna sexiga tillvaro. Forskarna har intervjuat barn, sekreterare, socialarbetare och sexkonsulter som alla menar att dagens ungdomar främst är förvirrade över att de känner press för att behöva vara på ett visst sätt, och framförallt tjejer som kommer med frågor som gäller olika sexuella handlingar. Socialarbetarna på ungdomsmottagningar menar att tjejer på grund av musikvideos, teveprogram och reklam bildat uppfattningen att de har någon sorts plikt att agera sexuellt. Alltså att deras fria vilja inte riktigt finns där, trots att de äger den.

I dokumentären tas även en aspekt om omvandling av tänkandet upp. Den menar att en symbolisk omvandling kan överföras till tittaren med hjälp av till exempel av en kändiskaraktär. Ungdomar som blev intervjuade berättade om en musiker, Avril Lavigne, som i början av sin karriär var av rebellisk karaktär. Hon klädde sig ”punkigt” och i skateboard stil och tog starkt avstånd från skönhetsideal. Men med tiden utvecklades hon till just det hon hade kritiserat, en blond, sexig kvinna med låtar i samma genre. En annan sådan artist är Britney Spears som i början av sin karriär målades upp som en oskuldsfull skolflicka, men idag sjunger hon nästan enbart om sex. Om man spelar Britney Spears låt ”Hit me baby one more time” baklänges, kan man höra meningen: ”Sleep with me I’m not to young” i refrängen. Om detta är medvetet placerat eller om det bara råkat bli så kan inte bekräftas dock.

5.6. Sanning?

I boken *"Children and media in times of war and conflict"* (Lemish & Götz, 2007) gjordes en studie som redovisar barns medvetenhet om terrorattackerna 11 september som förde med sig kriget mot terrorism och framför allt Irak. Studien utfördes i flera länder och av studien framkom att den informationen som barn hade varierade länderna emellan. Till exempel i Tyskland var ungdomarna kritiska mot kriget och de flesta var övertygade att kriget fanns för att USA startade det enbart för att hämta olja. Medan ungdomarna i USA inte visste alls lika mycket om kriget, mer än att George Bush hade en konflikt med den onde Saddam Hussein och skulle ställa saker till rätta i världen. Det framkom i studien att många skolor i USA hade ett obligatorisk samarbetade med tidningen Times för ungdomar. I tidningen målades Saddam Hussein som en ond karaktär som ställer till bråk med övriga världen och USA som stormakt var tvungen att gå in och göra demokrati. Lärare blev dock uppmanade att inte prata om händelserna i New York den 11 september 2001 för att minska traumatiska minnen och upplevelser.

5. Analysdel

5.1. Barnens egna tankar

Alla barnen hade television i sina hem. Av 13 intervjuade hade 12 barn television i sitt rum. Detta innebär att varje hushåll i snitt hade minst två teveapparater i sina hushåll. Resultaten av barnens svar presenteras i tabellerna nedan, med barnens egna påståenden och kommentarer till dessa.

5.2. Hur ofta tittar barnen på television?

Varje dag	Varannan dag	Några ggr i veckan	"Inte så mycket"
9 barn	1	1	1

Som vi ser är tevetittande så gott som en daglig aktivitet. Hur många timmar exakt barnen satt framför teven framkom inte hos varje intervjuade. Men av de barnen som sade sig ha en ungefärlig tid, varierade tiden omkring två timmar om dagen: "Varje dag, en eller två timmar" - Martina, "Kanske två timmar om dagen" - Karolin, "Typ, tre eller fyra ggr om dagen" - Anna, "Flera flera timmar" - Naomi.

En av killarna, som inte tittade så mycket men hade teve i sitt rum, använde den som datorskärm, som han mest använde för datorspel. De flesta barnen tittar alltså dagligen och får någon kunskap eller andra intryck genom television dagligen

5.3. Med vem tittar barnen på television med?

Helt själv	Med syskon	Med familj	Med kompisar
4	5	4	4

Även om svaren till denna fråga var blandade så var det vanligaste hos barnen att titta på teve själva, men eftersom television samtidigt i det svenska samhället ses som en social aktivitet, till exempel att tillsammans med familj titta på Idol, och rösta från tevesoffan, så nämndes även att barnen inte alltid tittar på teve själva. Som vi ser ovan tittar barnen på teve tillsammans med olika möjliga människor. Vissa tittade som sagt oftast själva men ibland med andra, som föräldrar, syskon eller kompisar. De enda till exempel som tittade på barnprogram tittade med sina småsyskon. Detta var för övrigt enda gången något av barnen sa sig titta på barnprogram. Samtidigt som den ena flickan ställde sig kritisk till några av de program som lillebrodern tittade på, på grund av våldsamheter, så ställde hon sig inte kritisk till de program som hon själv kollade på.

5.4. Vem pratar barnen med om sitt tevetittande?

Ingen	Kompisar	Föräldrar
2	11	4

Som vi ser pratade i stort sett alla barnen med någon förutom två. De två barnen var även två av dem som tittade på television för sig själva. De som barnen nämnde som samtalspartners om de program som de tittar på var föräldrar och vänner, men mest med vänner. De barnen som svarade mer utförligt var generellt sett tjejer.

”A det brukar jag, med mina kompisar, vad de gjorde typ, om det hände igår då så om vi har tittat på det så pratar vi om vad som vad dåligt eller bra. Typ när hon inte kom in på hennes skola som ville komma in på, eller när de blev ovänner, o så hände det någonting med hennes kompis så hon dog” – Naomi.

”Ibland, typ om jag inte förstår något så förklarar hon(mamma). Typ vad som händer” – Åsa.

Killarnas svar bestod mest av att de i kompiskretsen pratar om skämten eller svarade med att de bara pratar om vad som har hänt: ”A ibland, det händer väl. Om det var något roligt program så pratar man om vilka skämt som var på” – Martin.

Däremot de som påpekade att de pratade med föräldrar eller andra var även de som barn som uttryckte sig mer under intervjun.

5.5. Varför tittar barnen på television?

För att det är kul	Intressant	”Bara för att”	Inget annat att göra	Vet inte
4	2	3	3	1

Denna del blir intressant för att vid tillfrågningen, var det många barn som blev som förvånade och inte riktigt kunde svara på frågan. De gav ifrån sig något förvirrade och osäkra ansiktsuttryck. Då verkade det enda de kunde komma på som anledning till sitt tevetittande att det är kul. Detta kommenterades tillsammans med något nervösa skratt och ”eeh”: ”För att ehh hehe det är kul” – Anna. Under kategorin ”bara för att” finns kommentarer som: ”För att ahh jag vill” - Lisa, ”Eeh, hehe, jag vet inte” – Åsa. Detta kan bero på att frågan var för direkt på sak. Detta behöver inte betyda att det inte finns någon orsak till tevetittandet, kanske barnen verbalt inte kunde vid tillfället uttrycka detta i ord. En annan tolkning kan vara att inte alla barnen riktigt vet varför de tittar på teve.

5.6. Vad trodde barnen att man kunde lära sig av att titta på television

Inget	Engelska	”Relationer”	”Kunskap”	Vet inte	Nyheter
3	3	3	3	2	2

Denna fråga gav blandade svar från de intervjuade. Tre av barnen kunde inte komma på någonting som man kunde lära sig av televisionen. Detta kan dock bero på den korta betänketiden de fick och i samband på att det var en fråga formulerad så rakt på sak och som de inte aktivt lagt ord och reflektion på tidigare. Så det måste inte betyda att de inte lär sig någonting eller tror sig vara olärda av televisionen. Men det kan även tolkas som att tevetittandet många gånger är en slags o-aktiv process för den mentala processen. Man sätter sig framför televisionen utan, åtminstone medvetet, några tankar att den tillför något nytt eller lärorikt under tittandet.

Under etiketten ”relationer” placerades de svar som rör olika former av just relationer med andra människor, etiska handlingar, kärlek och så vidare. Tre av barnen påpekade olika saker, framförallt från de program som de själva tittade på: ”Man kan lära sig om det är någonting som handlar om någonting som man inte vet så kan man lära sig. Typ Tyra Bank’s show. Om det någonting som man inte får göra, eller inte vet så pratar de om det så” – Anna. Samma flicka påpekar dock när jag frågade om ”2 ½ men”, som är en komediserie: ”Nä, inte så mycket tror jag” - Anna

En annan flicka förehöll sig kritisk till karaktärerna i sin favoritserie ”Gossip Girl”: ”Man kan lära sig att inte vara som de när man växer upp, för de har så annorlunda liv än oss” - Naomi. Denna kommentar visar ett medvetet kritiskt förhållningssätt till karaktärerna och handlingarna i serien.

Tre av barnen nämnde att det man kan lära sig av tevetittande är genom de ”rena” kunskapskanalerna eller programmen. De syftade då mest till naturvetenskapliga program som handlar om naturen, djur och hur man praktiskt gör eller tillverkar olika saker: ”Ja naturvetenskapsprogram, typ kunskapsprogrammet, brukar jag titta på när det inte finns något annat. Typ där de reser i världen, i kunskapskanalen på barnkanalen” – Sara.

”Såna här fakta program typ Discovery. Brukar titta ibland när jag har tråkigt o sånt” – Karolin.

Dem två olika svaren kommer från två olika flickor, som båda nämner att de enbart tittar på det under tristess eller brist på andra ”bra” program att titta på. Det visar att sådana program värderades lägre av dem flickorna än de andra mer populära programmen. Man kan även dra slutsatsen att flickorna relaterade kunskap till rent lärande, det vill säga läran om något konkret eller vetenskapligt istället för att se lärandet från teve av allt det andra, som serier och så vidare.

När barnen pratade om ”ren” kunskap, nämnde de till exempel saker att lära sig om naturen, till exempel om fåglar, om naturvetenskap som till exempel rymden eller hur man praktiskt bygger olika saker, med vilka verktyg och så vidare. När jag frågade barnen att prata om det fanns andra saker man kunde lära sig eller som saker från de andra program de såg på, för att

sätta igång tankeverksamheten, i till exempel något av deras favoritprogram, hade de svårt att uttrycka sig och visste inte riktigt vad de skulle säga. Detta kan återigen bero på att barnen inte helt förstått frågan, och dess syfte, som de inte lagt ord på förut, eller på att de inte tidigare tänkt över sådant medvetet. Barnen har nödvändigtvis inte medvetet reflekterat över de tankar som skapas under programmets gång. Detta behöver dock inte betyda att de inte alls tagit till sig det sedda, och således bara inte med ord och tankar upptäckt det lärdom som de tagit till sig på ett eller annat sätt.

En kille, Oscar, berättade att i ”Pimp my ride” kan man lära sig om hur man bygger bilar, vilket är just ska vara programmets huvudsyfte. Det är en rapstjärna som i programmet bygger om olika människors gamla nedfallna bilar. Två flickor sa också att man kan lära sig saker på nyheterna, och att hon tyckte det var intressant för man får lära sig om världen och olika saker. Tre barn nämnde att man kan bli bättre på engelska: ”Man kan lära sig av att titta på engelska program, typ lära sig uttala någonting. Det finns ju text oftast under så man kan lära sig liksom”- Greta

Det framkom ändå av intervjuerna att fyra av barnen inte tänkte på att kunskap från teve enbart förmedlas genom kunskapskanaler, dessa hamnade under kategorin ”relationer”. Dessa barn tittade på samma program som de andra, men pratade kritiskt om programmen. Detta sa två av dem intervjuade om ”Desperate Housewives”: ”Handlar om fruar som hamnar i konflikter och så, det är typ drama mer”- Marie, ”Massa vuxna människor, de har massa barn och de är också typ bortskämda, fast vuxna”- Naomi. Om ”Gossip Girl” sa Naomi såhär: ”Handlar om rika bortskämda ungar”- Naomi.

En annan tjej, som vi kan kalla Greta, hade tankar om MTV programmet ”From G’s to gents”. Hon menade att man genom programmet kunde lära sig att försöka vara en bra människa, till exempel bra mot sina vänner för annars kan man förlora dem: ”Det är sådär dåliga män som typ knarkar och så. Sen går de och liksom ska bli bra, så det kanske är både bra och dåligt. De så här lär sig att typ bli bättre män.” hon sa även om samma program:

”De som är på det där programmet är oftast jättedåliga, så de förlorar jätte många kompisar. Kanske det är att man inte ska göra såhär dåliga saker och sen så är det viktiga människor man kommer förlora.” – Greta

Programmet är en ”reality” show med före detta gangsters som ska bli ”uppfosttrade” av en känd hiphop ikon. De ska omvandlas till gentlemän för att få i ordning i sina liv och bli bra människor, som Greta menade. På så vis har Greta reflekterat över innehållet i programmet kritiskt och tagit lärdom av det.

5.5. Vilka programförbud har barnen

Inget	Program med 15års gräns (action)	Snuskrelaterat	Skräck
5	5	4(5)	2

Fem av barnen hade inga förbud mot några program. De som hade förbud nämnde ofta program/filmer som har 15 års gräns, som action och skräckfilmer och snuskiga program ”Jag blir oftast rädd när det är skräckfilmer, så hon (mamma) vill inte att jag typ inte ska kunna sova på nätterna” – Åsa. En kille sa om snuskiga program: ”Självart inte på snuskiga saker, allt får jag kolla på förutom det” – Oscar. När jag frågade om han visste varför så sa han: ”För att jag är liten o jag får inte” – Oscar.

Men vad kan definieras som snuskiga saker? Var går gränsen för till exempel snuskigt och sensuellt, eller kärleksfullt? Flera av programmen som andra av de intervjuade nämnde, som vi snart kommer till, skulle kunna relateras till snusk och direkt sexrelaterat. Denna kille nämnde dock inte sådana program så det är mycket möjligt att han själv avstod från sådana program.

Man kan även dra en slutsats, som inte behöver vara absolut men som finns där. Denna är att det som barnen ibland uppfattade som olovliga program var något de fått från olika vuxna i deras omgivning. Många av barnen nämnde sina föräldrar i samband med att de sade att man kan få mardrömmar av att se på sådant. Andra menade att filmer med 15 års åldersgräns inte var lämpade för dem att titta på. De barnen som trots förbud tittat på sådana program som de blivit förbjudna att göra, tyckte inte att det var någon skillnad på att titta på det än att titta på något annat program.

Däremot fanns det barn som självmant istället valt bort program. Det handlade då ofta om skräckfilmer, och den klassiska tanken om att man får mardrömmar av att se på skräckfilmer. En annan tjej som inte hade några förbud nämnde att det fanns ett program som hon självmant

valde bort på grund av snuskighet: ”Nej. Fast det finns program som jag inte vill titta på, det finns en på trean som verkar såhär konstigt, den är typ lite såhär snuskigt. Jag vill inte titta på det.” – Marie.

De flesta barnen, även de som inte hade några förbud trodde att det fanns olämpliga program för barn att titta på. Dock ofta utan att riktigt veta varför. Två av barnen tänkte sig att det finns program som inte är lämpliga för barn: ”Ja det tror jag faktiskt, dem som är mer för äldre barn, och jag tycker inte barn ska få titta på sådant för då lär dem sig att typ säga dem där orden” – Naomi. ”Det är väl sådana, typ på Cartoon Network, som min lillasyster tittar på, det är inte bra för henne. Dem mördar varandra och det ska man ju egentligen inte titta på” – Sara.

I frågan om olämpliga program för barn/ungdomar så refererade de som refererade mestadels till barn, yngre än vad de intervjuade själva var. Så på ett sätt förhöll sig eleverna kritiska, men dock inte till sådana program som de själva tittade på, utan i stället såg sig själva som opåverkbara.

5.6. Förebilder

Bara ett barn sade sig ha en förebild från tevevärlden. Det var en tjej som hade en förebild från ”Gossip girls”: ”Eh a, det har jag, emm, Leighton Meester. En tjej som är i Gossip Girls, tjejen som vill ha allting för sig själv, hon ska ha allting på sitt sätt” – Naomi.

Men däremot så fanns det inte någon som sa sig ha en förebild på teve. Betyder detta då att barnen tar avstånd från mycket från tevevärlden? Under 90-talet vill jag minnas att alla barn hade en förebild som de försökte efterlikna. Eller var det min fråga som blev för påträngande?

5.7. Vilka program tittade barnen på?

Barnen hade många olika favoritprogram som de följer och väljer att titta på. Här nedan finns en bifogad lista på de olika programmen som nämndes. Siffrorna inom parentes anger hur många barn som nämnde programmet. Dessa följs av korta presentationer av de program som för undersökningen har betydelse.

- Simpsons (4)
- Family Guy (4)

- Made (4)
- Desperate Houswives (3)
- Gossip Girl (3)
- From G's to Gents (1)
- Andra avenyn (1)
- 2 ½ men (3)
- Vänner (1)
- Scrubs (1)
- A shot of love with Tila Tequila (1)
- My sweet sixteen (2)
- Tyra Banks show (1)
- Pimp my ride (1)

Att barnen så många gånger hade olika program som favoriter kan tydas till självständigt bestämmande efter eget val. Sedan fanns det några program som flera av barnen följde. ”Desperate Houswives”, ”Gossip Girl” och ”Made” var återkommande hos tjejerna. ”Desperate Houswives” handlar om ett grannskap i ett rikare område i USA. Intriger, (triangel)drama, kärlek och konflikter är de förekommande teman som behandlas i programmet. ”Gossip Girl” handlar om rika ungdomar i New York som letar efter kärlek, går på hemliga sexfester, går på ”collage”, manipulerar varandra och hamnar i intriger. En tjej uttryckte det såhär: ”Den handlar om eeh, en tjej som försöker hitta en kille, eller inte försöker hitta men har en sen ser hon honom med en annan tjej, så blir hon besviken” – Martina.

“Den är intressant och den är innehållsrik och det är inget annat program som är exakt likadan som den. Det är två tjejer som är bästa kompisar, så är det en kille som går emellan dem två, sen den där tjejen som hade pojkvännen, och sen hennes bästa kompis hade vart ihop med honom. Men det visste inte hon så hon blev så ledsen att hon gick ut med en annan kille.” – Naomi

”Made” är en ”reality” show på MTV där osäkra, ”töntiga” ungdomar ska få hjälp att bli den person som de egentligen vill vara. De ska lära sig våga ta plats. Detta genom att de ska välja en sysselsättning, ofta någon form av dans eller som modell för tjejer, och sport för killar. De ska också lära sig att ta kontakt med det motsatta könet och gå på träff, att klä sig rätt. I detta ingår även nya frisyrier och sminkning. I slutet av programmet slutför ungdomarna sina uppgifter och berättar om alla positiva förändringar som de har vart med om.

Återkommande program från både killar och tjejer var ”The Simpsons” och ”Family Guy”. Det är två tecknade serier som främst riktar sig till äldre publik men som även är populärt hos yngre tittare. I båda serierna finns fem familjemedlemmar. Far, mor, storebror, lillesyster och ett bebissyskon. Familjerna är arbetarklass där fäderna är extremt korkade och ständigt hamnar i nya problem som löses med diverse tokerier. Ett ofta återkommande tema är den rebelliska förhållningssätt karaktärerna tar i form av normbrytare och med en mentalitet av ”gör-som-du-vill” känsla utan att ta hänsyn till andra. Programmen exploaterar även många stereotyper i karaktärerna, allt från ras till arbete och personligheter, till exempel genom att ha en korrupt borgmästare, alkoholiserade familjefäder eller fördummade invandrare.

”From G’s to gents” handlar om före detta kriminella och missbrukare som med hjälp av en känd rapstjärna som även arbetat sig upp i den kommersiella branschen ska omvandlas till goda arbetande män, med etik och vett & etikett. De ska lära sig att sluta använda sina aggressiva sidor och samtidigt lära sig hur man kan tjäna pengar i handelsbranschen, genom att komma på egna idéer på till exempel varor som ska sälja bra. I varje avsnitt röstas en person ut tills en står kvar som vinnare.

I ”2 ½ men” spelar Charlie Sheen huvudrollen och karaktären av en manschauvinistisk man som aldrig tycks förstå sig på kvinnor, för att han tror att män och kvinnor är så olika varandra. Han tycks även samtidigt söka sig till vad i programmet målas som bimbos, kvinnor som inte tänker på annat än sex, och ytligheter, liksom Sheens karaktär. Han objektifierar kvinnor vilket blir grunden till varför han inte kan förstå sig på dem, eller sig själv. Exempelvis så går han under ett tag hos psykolog där detta synliggörs genom att han i samtalet med psykologen inte känner sina egna beteendemönster som gör att hans hela förståelse av sig själv och kvinnor förvirras. Charlie bor i ett hus, och har tagit in sin bror och brorsson efter skilsmässa. Brodern är en ”mes” som själv är så blyg att han inte kan hantera kvinnor tillräckligt ”manligt” så att det aldrig blir några långa förhållanden eller relationer.

5.8. Vilka kanaler tittade barnen på?

Jag blev ganska förvånad att i svaren finna att ingen av barnen tittade på några barnprogram. De ansågs vara barnsliga och tråkiga. Jag vill minnas att jag själva fortfarande tittade på olika barnprogram i årskurs sex. De allmänna kanalerna, alltså ettan tvåan och fyran, nämndes sällan, medan kanal tre, fem, sex och MTV låg i topp.

6. Resultatdel

Jag kommer här att förena barnens svar från intervjun med mina egna tankar som för mig är av betydande vikt. Dessa stärks med hänvisningar till den utvalda litteraturen för att djupare gå in på frågeställningarna.

6.1. Barndom?

Genom intervjuerna framkom i svaren att ingen av barnen gillade eller brydde sig om att titta på barnprogram, om det inte var i sällskap av småsyskon. Barnprogram förkastades med orsaken att det var barnsligt, töntigt och tråkigt. Många program som barnen tittade på, kan tänkas vara riktade för yngre ungdomar, som exempelvis MTV programmen ”Made”, ”My sweet 16”, ”Cribs”, med tanke på att personerna i de programmen oftast är i åldrar under 18, bortsett från ”Cribs” där man som tittare får besöka kändisars stora hus med egen inredning. Ibland är det dock kändisarnas barn som får visa runt. Sedan är resten av programmen som nämns inriktade mer på lite äldre ungdomar och uppåt, anser jag. Detta stödjer Rönnerbergs (2006) påståenden om att vuxenheten sjukts ner alltmer i åldrarna. För att relatera till min egen barndom så tittade väldigt många fortfarande på barnprogram i högstadiet. Barnen som i undersökningen var elever i årskurs sex, som ingen sa sig titta alls på barnprogram. Och många tittade som sagt på fler vuxen och ungdomsprogram än på program riktade till yngre barn/ungdomsprogram. I detta kan man återigen finna stöd hos Rönnerbergs (2006) påståenden, som menar att barn tar efter de vuxna normer och tankesätt som appliceras på barn på olika sätt, exempelvis genom vardags vanor. Att barnen väljer bort de program som är riktade till barn med orsaken att de programmen är tråkiga med mera och av andra okända anledningar. De väljer bort de program som egentligen ligger i deras åldersmålgrupp. Genom att barnen mest såg på program riktade för äldre personer än de intervjuade applicerar de sig på ett plan till den vuxnes värld och på så sätt får en viss föreställning om hur de vuxnas värld fungerar.

Vi lever i ett informationssamhälle där information når oss från överallt. Barn får sin främsta påverkan från vänner och föräldrar (Rönnerberg, 2006). Människan tar till sig det som passar till den egna livssituation som denne befinner sig i. Samtidigt påverkar det sociala och kulturella arvet genom till exempel normer, paradigm och förståelse inom ett samhälle, det vill säga; individerna i ett samhälle genomsyras av varandras livsvärld. Televisionen, som detta arbete söker att undersöka, är ett medel för spridningen av det kulturella och sociala

arvet. ”IT och media är verktyg med vilka man kan påverka människors känslor och tankar” (Carlsson & Kopperfeldt, 2003:9). Därför vill jag föra en djupare argumentation än att bara säga att television inte har någon effektiv påverkan på människan, trots sitt förnuft och kritiska förhållningssätt. Samtidigt som vi sållar bort och främjar det som är relevant och viktigt för oss, finns djupare strukturer som hela tiden finns i maskineriet. En av dessa strukturer är bland annat det sociala och kulturella arvet och en annan är televisionen. Dessa två verkar genom olika medel, men påverkas samtidigt av varandra. Det är två samarbetande institut om man så vill. Detta bland annat genom att skaparna bakom ett program kanske har en uppfattning om samhället från ett psykologiskt perspektiv och vill i programmet gestalta detta. Publiken tar emot denna kommunikation och gör en egen uppfattning om denna. Det betyder att media som institut medverkar att skapa den osynliga makten (Hörnqvist, 1996), i form av exempelvis normer och olika sätt att tänka på. Och att de intervjuade barnen såg mycket på ”vuxnare” program kan genom Foucaults maktperspektiv ses som att barnen kan tänkas sätta sig i ett vuxenperspektiv och genom det perspektivet lära sig att tänka mer som en vuxen föreställs tänka sig.

6.2. Kritiskt tänkande

Att inte alla barnen pratade kritiskt om de program som de tittade på behöver inte betyda att de inte alls tänker eller förhåller sig kritiska. Det kritiska tänkandet finns hos alla, och genom förhållandet, eller kommunikationen som tittaren ingår med television görs medvetet eller omedvetet olika angrepp till vad som visas. Genom att relatera till sina egna tankar distanserar sig tittaren från televisionens karaktärer/handlingar om tittaren tycker att handlandet utförs fel. På samma sätt kan karaktärsdrag och handlingar förstärka eller bekräfta den egna individualiteten, på så sätt att tittaren tar till sig det sedda som sin egen syn på tillvaron (Carlsson & Kopperfeldt, 2003).

Det fanns ett barn som speciellt kunde uttrycka sig i ord som under intervjun medvetet visade på kritiskt tänkande. Detta var Naomi som pratade om ”Desperate Housewives” och ”Gossip Girls”. Hon sa att karaktärerna var bortskämda, och att det hon tagit till sig av programmen var att inte behöva bli som dem när hon själv blir vuxen. Detta kan tolkas att hon medvetet, i tanken, satt ord på och tänkt igenom vad hon själv anser att programmet förmedlar och betyder för just henne. Hon visade också drag av självständighet och tilltro på sitt eget förhållningssätt när hon påstod att hon har förbud till vissa program, men att hon då istället

gick iväg till sitt eget rum för att titta där när sådana program visades. Hon påstod också att se på dessa program inte påverkade henne till något negativt.

Det fanns även en slags motsägelse i Naomis påståenden under intervjun. Samtidigt som hon sa att hon lärt sig att inte vara som de karaktärerna från programmen så var Naomi den ende med en förebild, just från en av dessa program "Gossip Girls". När hon förklarade varför karaktären i serien var hennes förebild använde hon orden: " Tjejen som vill ha allting för sig själv, hon ska ha allting på sitt sätt" - Naomi. En förebild är någon som man ser upp till, vilket också stärktes i att hon nämnde att hennes mamma även var en förebild för henne. Det fanns alltså något av en motsägning i hennes svar. I en fråga ville hon inte bli som karaktärerna, för att sedan i en annan fråga säga att en av karaktärerna är hennes förebild. Men då jag inte fått vidare material så kan jag inte säga att hon inte bara tagit till sig de egenskaper som hon tycker är viktiga för henne, och utesluter andra. Rönnberg (2006) skriver om tittare identifierar eller känner igen sig med en karaktär exempelvis. Detta behöver dock inte betyda att personen som önskar sig att bli som en karaktär eller känna igen sig med den. Att i sin önskan likna mer en karaktär går inte att jämföra med att försöka i alla avseenden efterlikna karaktären, menar Rönnberg.

Många av barnen uttryckte sig även kritiska till olika program, utan att kanske alltid vara medvetna om det. Detta visar just på att även om inte en medveten reflektion över program sker, så kan man i sitt handlande eller vardagliga liv ha tagit till sig någon information och gjort den till sin egen. Exempelvis trodde inte några av barnen att television påverkade dem, men på en annan fråga kunde de ändå säga att vissa personer kanske börjar göra likadant som på något program, till exempel börja säga fula ord eller ta efter våldsamt beteende. Vissa av dessa tolkade jag som omedvetna reflektioner.

Att barn inte hade några förebilder kan tyda på just deras kritiska förhållningssätt till det de ser på teve. Tevetittande var en daglig aktivitet och barnen följde sina egna favoritprogram, men trots detta nämndes inte några förebilder, utom av Naomi. Kan detta betyda att de inte tycker det finns karaktärer att efterlikna eller att se upp till i sina favoritprogram, och därmed tar avstånd från dessa, hellre än att efterlikna? Samtidigt så tittade många av barnen på program vars syfte är att lära ungdomar hur man ska vara för att till exempel bli populär. Vad MTV's definition på populär betyder går att diskutera. Enligt mig så ligger det en paradox i många program som går på MTV. De pratar om att vara sig själv samtidigt som många av

programmen ändrar på personers yttre, med rätt smink, klädsel, beteende och vikt till exempel. För att godkännas måste personer genomgå en sorts omvandling för att bli godkänd av andra. Detta återspeglar Foucaults (Hörnqvist, 1996)) syn på makt, den osynliga makten, som skapar de referensramar för vad som anses ”normalt”. Annars blir man utpekad av resten av dem ”normala”. Detta ser man drag i till exempel programmet ”Made”. Barn som trots sitt kritiska tänkande tittar på dessa program kan undermedvetet börja tänka på hur omgivningen ser på denne och vill inte känna sig utanför och börjar följa dessa ideal. På det sättet kan MTV hos vissa skapa värderingar genom att måla ut karaktärernas personligheter som extrema och som ”för mycket” och andra personligheter som ”för litet” i deras sätt att vara eller uttrycka sig och samtidigt skapa en norm i form av yttre kontroll för ungdomar.

Det finns både irrationell och rationell förmedling inom media, som vi diskuterat tidigare. Genom att spela på lustar och omedvetna önskningsar kan man bland annat hos tittaren locka fram att köpa olika produkter som kopplats till exempelvis prestige. Eller tvärtom så kan samma program skapa kritiska tankar till just prestige. Som vi ser av intervjuerna finns självklart massor av konstruktiv användning av televisionen, det är ett väldigt bra verktyg att även skapa förståelse hos tittaren, genom till exempel ”Tyra Banks Show” där en flicka, Anna, sa att hon kan lära sig om nya saker och om etiska ställningstaganden som för henne känns viktiga.

6.3. Att samtala

Television är enligt intervjuerna en alldaglig sysselsättning för barnen. Tiden till tevetittande tas mellan läxor, umgänge med kompisar och andra fritidsaktiviteter. Detta visas i tabellen i punkt 5.2 (s.16). I tabell 6.3 (s.16) redogörs att tevetittandet även är en social aktivitet, alltså att tevetittandet sker med andra människor, även om barnen också ganska ofta tittar på teve själva. I tabellen i punkt 6.4 (s.18) redogörs vilka barnen för samtal med om sitt tevetittande. Oftast pratar barnen om programmen med sina vänner eller med föräldrar. Det är även vänner och familj som enligt Rönnerberg (2006) som har den största påverkan i ett barns identitetsskapande. De barnen som uttryckte sig mest under intervjuerna och de barn som verbalt utförligare svarade på frågorna var de barn som sa sig prata med någon om sitt tittande. Kanske är kommunikationen en förstärkande del av hur man som tittare hanterar programmen och på så vis bättre kan resonera och förstå det viktiga för en själv. När man medvetet reflekterar över någonting så har man lättare att förstå och förstärka det man tänker på. Då kanske delande reflektion, tillsammans med andra, förstärker förståelsen ytterligare

just på grund av att det sedda ifrågasätts och kommuniceras mellan fler personer. Detta ger fler perspektiv än enbart sin egen, och kan utvidga vyerna så att säga. I samtalet lyfts den egna åsikten och ställs samtidigt mot andras åsikter vilket kan klargöra till exempel en handling i en serie. Andra personers perspektiv kan ge nya vinklingar som man tar till sig och förstärker sin egen tolkning med eller tar avstånd ifrån och genom det förstärker sitt eget påstående.

Av de olika former av tevetittande, som för att det är kul, eller intressant, kan man även tänka sig av svaren att en möjlig anledning till barns tevetittande många gånger bestod av, så kallat slötittande, där man bara slår på televisionen till exempel på brist av annan aktivitet. Även om barnen hade egna favoritprogram som de följde så kunde intervjuerna inte alltid bekräfta något tydligt ”varför” (tabell i punkt 6.5) barnen tittade på teve. Det kan betyda att det ibland blir en aktivitet som inte kräver så mycket tankearbete, i alla fall på det medvetna planet. Detta styrker också min teori att samtalen fyller en funktion att medvetandegöra och förstå den individuella innebörden av ett program.

En annan koppling som jag gjorde efter det hopslagna materialet av intervjuerna var Rönnerbergs (2006) påstående som nämndes i teoridelen, om att flickor utövar verbal makt, medan killar utövar kroppslig makt, vilket till flickornas del även syntes under intervjuerna. Det var flickorna som mest uttryckte sig i ord och längre formuleringar. Flickorna använde mer ord och kunde bättre tydliggöra sina tankar, medan killar var snabbare och svarade med kortare formuleringar.

6.5. Identitet

Människor blir alltså påverkade hela tiden, från alla håll, inte bara televisionen, utan även reklam, tidningar, kompisar, föräldrar, klassbakgrund, arbete och så vidare. Och man väljer produkt, stil, beteende efter eget behag och lust. Eller gör man det helt och hållet? Dessa slutsatser kan inte ses som några absoluta sanningar men är intressanta att nämna. De kommer från observation av barnen, kopplade till det innehåll som finns i de program som barnen tittade på. I klassen fanns det två utmärkande drag i valet av klädsel. Den ena var hiphop och märkesklädes influerat. Med märkes menar jag Adidas tröjor, lite hängiga byxor, med t-shirts med något ”häftigt” tryck på. Denna stil var speciellt utmärkande hos killarna, men även hos en del tjejer. På väggarna i klassrummet hängde också tavlor som barnen själva hade målat. Fem av dem var målningar på olika klädesmärken på sig som Puma, Nike och Adidas. Den

andra influensen fanns hos tjejerna, som klädde sig i en slags mode stil. Med mode stil menar jag toppar, tajtare jeans, med accessoarer som örhängen, armband och smink.

Eftersom jag inte frågade om andra former av media än television, som till exempel vilka slags tidningar barnen läser så måste jag enbart hålla mig till att dra slutsatser om tevetittandet.

Om man ser till de program barnen tittade på, så fanns mycket av just dessa två influenser, hiphop och en slags mode stil. MTV innehåller även, sett ur ett genusperspektiv, någon form av könsrollsindelning, tillsammans med klädesmodet. Det jag menar är att programmen ofta favoriserar olika karaktärer genom programmen. Manligt och kvinnligt separeras ofta och tilldelas egenskaper som karaktäriserar dessa. Killar får till exempel inte vara för mesiga, men samtidigt inte för utmärkande i sin säkerhet, då blir de utröstade eller nekade av kvinnorna. Tjejer ska se ut på rätt sätt och vara självständiga men samtidigt beroende av killar. Jag kallar detta för irrationell propaganda (Huxley, 1958). Självklart blir ingen hjärntvättade av programmen på något sätt, men trots att alla människor har sitt kritiska tänkande så kan jag inte undgå tanken att det finns många tittare som tar till sig dessa stereotypa bilder som norm (Rönnerberg, 2006). Det är dessa aspekter jag vill lyfta fram i denna undersökning.

”Made”, är ett slags ”make-over” program. I programmet förvandlas den ”fula ankungen till den vita svanen”, från en ”tönt” till en populär person, i sin skola exempelvis. Men den styrkan som innebär förändring för personerna kommer egentligen inte bara inifrån. Personen får välja något som den vill kunna bra, som att bli modell, eller att spela någon sport. Men sedan kretsar mycket kring yttre attribut, som att lära sig klä ”rätt”, att gå ner i vikt eller att lära sig sminka sig, att gå ut på träff med det motsatta könet. Många av dessa förändringar är egentligen något som inte ska behövas för en människa för att känna sig bra inifrån, tycker jag. Det är att associera symboliken av popularitet till att yttligt behöva ändra sig för att bli accepterad av sin omgivning. Å andra sidan kan programmet för andra fungera som inspiration att ta tag i sin osäkerhet och hitta form av styrka till att våga träda fram mer i sin omgivning och genom det finna inre styrka.

De flesta programmen som barnen tittade på innehåller någon form av mode, kanske för att det till viss del lockar på uppmärksamheten hos tittaren (Carlsson & Koppfeldt, 2003) i form av glamour och skönhet, omedveten längtan till skönhet eller lockar till sig de som bara är modeinriktade. Hur som helst så var denna stil utmärkande i klassen. Den andra stilen, hiphop

stilen, finns också i många av de program som barnen tittade på. Programmen har kända hiphop ikoner som programledare, som nämnts i analysdelen. Kan inte detta ha någon betydelse för barnens val att identifiera sig till dessa stilar?

Rönnerberg (2006) skriver om popularitet och om genusforskning om 12 åringar. Vad som anses vara ”coolt” är ständigt i förändring med samtiden och sociala/kulturella sammanhang. Men utmärkande drag av genus särskiljer sig mellan pojkar och flickor menar hon. För att pojkar ska lyckas arbeta sig upp på statusskalan så ska de utmana rådande regler från vuxenvärlden, kunna utstråla en självsäkerhet som på ett sätt sätter sig högre andra barn och utöva sin fysiska styrka. Om man följer regler och de vuxnas normer som ett ”duktigt” barn hamnar man lätt utanför. Flickor däremot blir med i ”innekretsen”, dem populära, genom status av andra slag. Ekonomi är hos flickor en viktig del av att lyckas. ”Flickors socioekonomiska status gav dem tillträde till prestigesymboler” (Rönnerberg 2006:310). Det vill säga vilken hobby flickor utövar, hur mycket de kan tänja på sina föräldrars regler och hur de klär sig. Detta är ett annat angreppssätt att dra slutsats att den intervjuade klassens gemensamma identitet TILL VISS DEL KAN komma ifrån medievärlden.

6.6. Sex

Tabellen med vilka teveförbud barnen har och vilka slags program barnen självmant väljer att inte titta på visade visades i tabell 5.5 (s.20). Där nämndes snusk ett par gånger som något som man inte ville eller fick titta på. Men samtidigt visar intervjuresultaten att de barn som svarat att de inte får eller vill titta på snusk, nämner de ändå program som kan relateras till sex i olika former, som utmanande kläder, förförelse, hemliga sexmöten, fester med alkohol och hångel, i musikvideos och så vidare. Det tydligaste exemplet på detta från intervjuerna var en tjej som inte fick titta på snusk som sa att en av hennes favorit program var ”A shot of love with Tila Tequila”, en ”reality show” där Tila ska finna sin kärlek. Tila är bisexuell vilket gör det möjligt för både män och kvinnor att tävla om Tilas kärlek. Tila väljer bort en tävlande per avsnitt tills bara en är kvar. Under programmen festar hon tillsammans med de tävlande, besöker deras familjer, där hon flörtar med föräldrarna och andra i familjen, dansar för familjen likt en strippa och i huset med alla deltagare raggas deltagarna upp och hånglar med varandra under vilda alkoholfester runt simbassänger. Men barnet som nämnde programmet sade att det handlade om att Tila ska finna sin kärlek, vilket programmet ju också handlar om. Men samtidigt florerar många gånger händelser kring deltagarna av förföriska akter.

Som nämnts i teoridelen så är det tittaren som väljer att ta till sig eller förkasta, relatera eller ta avstånd ifrån det sedda från teven. Samtidigt kan jag inte sluta undra om varför, speciellt på MTV, det så ofta handlar om relationer, sex, smink, att uppträda på rätt sätt för att inte bli diskvalificerad på ett eller annat sätt. Denna undran bekräftas även av "Sexy Inc." som undersökt just exploateringen av sexighet. APA (American Psychology Association) gjorde tester med en publik som skulle jämföra olika bilder. Bilderna var hämtade från porrindustrin och från olika ungdomstidningar. En bild från porrindustrin visades vid sidan av en annan bild från en ungdomstidning. Publiken fick i uppdrag att bedöma vilken bild kom från vilken industri. Undersökningen kom fram till att publiken inte kunde urskilja vilken bild som kom från vilken industri. Det betyder, menar forskarna, att sexigheten i form av klädsel blivit likställd och exponerad så den liknar den i porrindustrin. Det hade även gjorts en annan undersökning med sexåringar som fick se på olika sorters reklam med lättklädda kvinnor. Barnen tyckte det var fel och förstod inte syftet, och fick rita kläder på de lättklädda kvinnorna. De andra medverkande forskarna och socialarbetarna i dokumentären jämför sedan hur reklamen ses på av ungdomar och vilken reklam som exponeras för ungdomar. Där finner vi att nakenhet blivit normaliserat, en vana bland ungdomar. Och vanan har gått så långt att den jämförs med porrindustrin. Det är det som är normaliseringen av just denna aspekt av sexighet, och normaliseringen tänjer som sagt på gränserna hela tiden. Publiken går från kritisk till van.

Forskarna i dokumentären och de intervjuade socialarbetarna som samlats ihop för gruppdiskussion menar samtidigt att den största osäkerheten och förvirringen ungdomar kommer med till ungdomsmottagningar eller kuratorer, handlar om just hur långt man kan gå med sex. Hur långt borde man gå och vad måste man gå med på undrar de. Detta menar de sociala arbetarna och forskarna i "Sexy Inc." delvis beror på att sex blivit så vardagligt på ett sätt som blir förvirrande för ungdomar. Som att den fria viljan har suddats ut till viss del av just exploateringen av sex inom media. Detta stöds även av Postmans påståenden om hur television kan förenkla synen på verkligheten som: "påverkar intressestrukturen" (Svenning, 1988:112). Genom att ständigt överstiga gränser, gå ned i åldrarna för olika produkter som symboliserar "kvinnlighet"/"sexighet" blir det en normalitet.

Ett exempel på en annan form av exponering av sex finner vi i Britney Spears låt "If you seek Amy." I videons början är det människor i en lägenhet som klär på sig, något som skulle kunna kopplas till en hemlig sexfest som de som finns i serien "Gossip girl" går på. Britney

sjunger i låten om ett begär efter en Amy, som skulle få göra vad som helst med henne om hon bara dök upp. Sedan dansar Britney omringad av andra lättklädda damer för ett gäng lättklädda herrar som står vid dörröppningen och väntar på att få komma in. Sedan springer folk runt mellan varandra, kanske symboliserandes på partnerbyten/swingerfest. Sedan dyker Amy upp. Amy spelas av Britney, i en annan karaktär, till synes upklädd som en hemmafru. Alla samlas kring Amy och sträcker sig mot henne. Videon har nu förflyttats till en villa, där Amy går ner till ugnen, tar ut en paj och går ut på sin gård där paparazzi väntar. Amy går fram med pajen i handen och vinkar för kamerorna. Videon handlar alltså om en hemmafru som på kvällarna går på swingerparty? I början av videon får man se ett låtsas nyhetsreportage där nyhetsankaren tydligt uttalar och artikulerar låtnamnet "If you seek Amy". I slutet av videon får man se samma låtsas nyhetsankare som säger "Doesn't make any sense, does it?" eftersom låt namnet inte ens grammatiskt passar in i det Britney sjunger i refrängen. "And all the boys and all the girls are begging, to if you seek Amy", "to if you seek Amy" passar grammatiskt inte in i det som kommer innan i texten, "and all the boys and all the girls are begging". Det syftar alltså på något annat. Vilket i sig är klart och tydligt i låten när man lyssnar på den. Vad hon egentligen sjunger är, "And all the boys and all the girls are begging, to F.U.C.K me". If= F, you= U, seek Amy= C, K me.

6.7. Kunskap

Så vad är kunskap? Och vad kan man lära sig genom att titta på teve? Sett från den teoretiska delen ovan så kan man som tänkare tänka sig att allt man ser på teve ger någon form av information, som på ett eller annat sätt tas in i tanken, minnet eller det undermedvetna om man så vill. Vad säger barnen själva om det här och vad är kunskap enligt barnen? När vi pratade om vad man som tittare kan lära sig av televisionen (5.6. s.22) så framkom det hos flera av intervjupersonernas svar att det man kan lära sig av att titta på teve förmedlas genom kunskapskanaler som till exempel Discovery Channel. Dessa kanaler var inte heller de populäraste. Barnen påstod sig titta på de kanaler när det inte fanns annat att göra och när de hade tråkigt exempelvis. Så kunskap värderades inte på samma sätt som de andra, som jag kallar nöjesprogrammen. Dock betyder det inte att de barn som svarade så inte tagit någon lärdom av de andra nöjesprogrammen. Trots att de kanske medvetet inte reflekterat över dessa aspekter av tevetittandet så tar man alltid till sig av det man ser på. Som exempelvis flickan som inte trodde hon lärde sig något av att titta på sitt favoritprogram "2 ½ men", men menade att hon kan lära sig saker från kunskapskanaler. Hon har säkert tagit till sig saker och tagit avstånd från saker, utan att kanske medvetet tänkt över det. Båda sidorna finns då jag i min

egen kompiskrets sett hur många undgår att se den skeva verklighetsuppfattningen som huvudrollen har om kvinnor, och istället målar upp Charlie Sheen som "hjälten" och håller med honom i sina påståenden. Så det finns två sidor av samma mynt. Vissa kan falla in i det tankesättet som ett program kanske egentligen kan tänkas syfta att motarbeta, medan andra missar poängen om man så vill, och då själva tar till sig dessa åsikter. Andra kanske uppfattar programmet som något helt annat.

I boken (Lemish & Götz, 2007) om barns tankar om Irakkriget gjordes intervjuer från flera olika länder. När man jämförde svaren så kom forskarna fram till att barnen i olika länder kunde ha helt olika syn på kriget. Detta kunde till viss del härledas till nyhetsreportage. Medan barnen i Tyskland förhöll sig kritiska till kriget och många tyckte att USA gick in i Irak med suspekta anledningar, så förhöll sig barnen från USA för kriget för att Bush skulle med rättfärdigade medel ställa landet till rätta. Denna "kunskap" förmedlades på nyheterna med olika vinkling i olika länder. Är det objektiv förmedling av nyheter eller är nyheterna skapade för att helga medlen? Och om, i det här fallet USA, ett land använder nyheterna för att påverka sin befolkning genom nyheter till att stödja ett krig, hur många andra institut inom media kan det inte finnas som samarbetar med andra bolag för att sprida irrationell propaganda för egen vinning?

Gränserna överskrids, enligt mig, även av nyheter på andra plan, som genom rättfärdigande eller en speciell vinkling inte ger en hel bild av ett sammanhang. Ett exempel är svininfluensen, där, enligt mig, en känsla av panik sprids med artiklar. Artiklarna tar inte upp de negativa följderna av vaccin, eller bakgrunden av influensan med ett kritiskt förhållningssätt. Artiklar som skriver huvudrubriker i liknelse med att: vårdcentralen beställde 5000 vacciner men bara 1000 kom fram, vilket skapade kö katastrof. Detta tillsammans med en bild som visar en stor grupp inträngda och oroliga människor. Eller: "Vaccinet fanns- inte sprutorna" (Mitt i Huddinge, 17/11/09:1), "Influensaexpert: Farligt bo ensam" (Metro, 16/11/09:1). Självklart behandlas människor i förebyggande syfte och smittade för att inte en större skala av epidemi ska sprida sig. Självklart ska det finnas vaccin och möjlighet till befolkningen att få det. Men tidningar, med sitt sätt att skriva, kan skapa en panikkänsla, utan att konstruktivt belysa nackdelar eller att belysa saken från ett kritiskt förhållningssätt, enligt mig. Är det så på grund av att högt uppsatta män bestämt att så många som möjligt ska ta vaccinet och att media samarbetar med dessa män som massmedian inte belyser de två sidor av samma mynt? Från början av influensan skrev man att det inte finns något vaccin. Detta

kan skapa en rädsla och oro hos befolkningen. Sedan efter en periods skrivning om detta skrevs det att forskare nu börjat utveckla vaccin, vilket kan inge någon form av hopp och lättnad hos befolkningen. Efter ytterligare ett tag så lovade man att det inom en framtid kommer komma vaccin till allmänheten. Nu när det finns vaccin så skrivs det att det inte finns tillräckligt mycket av vaccin, vilket kan skapa ny oro eller ett begär efter vaccinet. Och man skriver inte om den första svininfluensen som fanns på 70-talet, Då fick läkemedelsbolag dra in vaccinet efter livshotande efterföljder av dåvarande vaccin.

Ett annat sätt som nyhets/tevebolag överskrider gränser och normalitet, åter enligt mig, är den aktuella frågan i media som tagit upp invandring. Min första kontakt med denna var en dokumentär på kanal 4 där Lena Sundström (Världens lyckligaste folk, 2009) åkte till Danmark för att se vad som gick ”fel”, med det främlingsfientliga partiet, Folkpartiet, som fick makten och som hon menar använder sig av språkkurser för att indoktrinera invandrare till den rådande danska normen, istället för att främja mångkulturen. Efter dokumentären diskuterades liknande problem i ett debattprogram från Sverige. Nu efter ett tags diskussion i media, hölls ytterligare ett debattprogram där moderaterna vill införa samma inskolning i Sverige, för invandrare att lära sig den svenska normen, istället för att främja mångkulturen så som den påstår sig göra. Detta är även ett exempel på hur media stegvis kan vända synen hos många av tevepubliken. Från att i början visa en kritisk syn på något, till att sedan stegvis införa och komma till den åsikt som i början visats som något negativt. Läser man till exempel i Folkpartiets integreringsplan så står det att de har som mål att nyanlända måste gå en medborgarkurs, där man lär sig svenska normer. I praktiken blir det då anpassning till den svenska vanan istället för integrering, och ordet tappar då sitt syfte.

7. Slutsatser och sammanfattning

I denna del av undersökningen ska intervjuerna och resultaten tydliggöras från de diskussioner som förts i de tidigare delarna. Här lyfter jag fram de slutsatser som kommit att bli de viktigaste för att komma vidare med arbete, till exempel i lärarrollen, inom television och tillsammans med barn.

7.1. Fördomar

Efter bearbetning av allt material har mina fördomar och förståelsehorisont fått en bredare inblick på televisionens funktion. Tidigare såg jag på teve till stor del som förmedlare av

undermedvetna budskap för att påverka människan till att bli en homogen, liktänkande samling av människor som uttrycker samma slags individualitet i olika subgrupper, inklusive jag. Nu inser jag dock att individen som ser på teve, inklusive jag, är bra på att sålla bort eller ta till sig sådant som är relevant för individen på till exempel det emotionella och fysiska planet. Genom att exempelvis Greta (s.20) som kom till insikt att man måste ta hand om sig själv och sina vänner med respekt och vårda sig själv och sin omgivning. I programmet ”From G’s to gents” hade hon tagit till sig denna information, för annars kan man förlora mycket som är viktigt och står en nära om hjärtat menade hon. Att neka televisionens roll som förmedlare blir i sig att låta viktigt arbete gå i tomma intet. Till och med de program, som verklighets program, där karaktärerna ofta pratar bakom ryggen på varandra och skapar pakter finns det konstruktivt arbete för den mentala processen hos tittaren. Genom att se människor i deras destruktiva, om man så vill, beteende så kan man som tittare på så vis lära sig att själv avstå från sådant.

Däremot tycker jag att de påståenden och den kritik mot media som finns inte är helt oberättigade eller osanna. En förenkling av verkligheten kan i sig skapa en förväntning av verkligheten (Svenning, 1988), och med den ”dagliga dosen” av television återskapas och reproduceras denna förväntning i människans vardagliga liv. Om man som tittare blir van med denna förenklade förväntning på verkligheten, att vardagen ska förhålla sig som på teve, som ofta har de mest spektakulära händelserna, och underbaraste kärleken och många andra stora händelser som tittaren kan önska sig själv vara med om. Då kanske tittaren i sin egen vardag, med denna förväntning, åter och åter blir besviken av sin egen verklighet. Eller kanske någon annan tar till sig den destruktivitet som visas på teve och applicerar dessa till sitt eget liv i till exempel form av lögn eller manipulation. Destruktivitet kan komma från så många andra saker i livet men denna undersökning riktar sig till television, därför tas exempel upp från just detta. En annan kanske kan fastna i skönhetsideal som i sig kan skapa förvirring och mer osäkerhet och känslan att inte räcka till. Som sagt, det finns två sidor av samma mynt, men då jag har öppna ögon för destruktion måste jag belysa även den sidan för att försöka skapa diskussion. Det är just diskussion som jag finner viktig i sammanhanget television och media för att medvetandegöra för barn som tittar på television de olika aspekterna om detta fenomen.

Som teorierna visar överskrider media ofta de gränser som tidigare oaccepterats. Detta skapar en normalisering, det vill säga en vana för publiken av att verkligheten förhåller sig så som media visar, vilket påverkar individen, trots sitt kritiska tänkande, på ett sätt som gör att

utvecklingen inte blir lika märkbar (Carlsson & Koppfeldt, 2003). Detta sker stegvis med små förändringar, och därför märker man inte av förändringen. Genom detta blir en omvandling av tankemönster hos barn möjlig. Genom till exempel artister som Britney Spears och Avril Lavigne, som i sina karriärers start spelade en karaktär som ”oskyldig” eller som att vara emot det som senare exponeras, i dessa fall sexighet. Kritikerna och forskarna (Sexy Inc., 2007) menar, just när det handlar om sex på att denna normalisering och exploatering av sex förvirrar dagens barn och ungdomar och deras sätt att förhålla sig till sex. Den mesta aktuella medieforskning och kurslitteratur i till exempel lärarutbildningen stödjer ofta inte dessa påståenden, vilket gör det svårare att backa upp dessa påståenden inom de nuvarande vetenskapliga paradigmen. Den aktuella forskningen menar att barns tevetittande generellt inte påverkas av media på det sättet att ett gemensamt tänkande skapas, just för att individen utifrån sin egen livsvärld tar till sig eller förkastar det som är relevant för dennes eget förhållningssätt (Carlsson & Koppfeldt, 2003, Rönnerberg, 2007). Detta i sig stämmer, men jag tror att den osynliga maktstrukturen som Foucault på sin tid skrev om går djupare. Med det menar jag att alla institut och skikt av samhället är i samspel med varandra, utan att öppet behöva vara i samspel. Därför tar jag upp dessa ”jobbiga” saker i min undersökning.

7.2. Reflektion och samtal

Barn tittar på teve av många olika anledningar och gör det utifrån olika premisser. Barn skapar även många olika tolkningar av informationen som kommer från televisionen. En del är ute efter skratt, några andra finner spänning i att följa drama, medan andra vill se hur verkliga situationer klaras av och hanteras. Barn tittar även på dem program som för dem, individuellt, har betydelse. Betydelsen är även den olika barn till barn. Därför drar jag slutsatsen att det är viktigt att för barn interagera med sina egna slutsatser, sina egna tankar med det som de har tagit till sig från tevevärlden. Detta för att skapa mening i barns tevetittande, för att medvetandegöra de frågeställningar som undersökningen haft som mål att besvara. Genom sådant arbete kan barn med komma till djupare insikt både om sig själva och sin omgivning, sitt och andras agerande, eller varför man dras till ett visst program.

Reflektion ger upplysning, och att samtala med någon lika så. Som lärarstudent har jag under utbildningen fått lära och utöva denna arbetsprocess och tagit del av många utvecklande stunder med hjälp av reflektion och samtal. Genom att kommunicera med sig själv sätter man prägel på sina känslor och åsikter samtidigt som man värderar dessa utifrån olika perspektiv

för att komma underfund med det sanna för en själv eller exempelvis bästa möjliga lösning för alla inblandade i ett problem. Genom att, utöver egen reflektion, även kommunicera med andra människor utökas denna förståelse. Det egna kan ytterligare ifrågasättas ännu en gång av de samtalspartners som utifrån sin egen förståelse argumenterar eller för diskussion. På så vis får alla samtalspartners nya perspektiv som de kan applicera eller förkasta till sitt eget förhållningssätt. Det kan även skapa gemensamhet i ett arbetslag om gruppen tillsammans till exempel diskuterar ett problem och tillsammans kommer till en lösning som alla förstår och accepterar.

Detta såg vi spår av från intervjuerna. Barn som pratade med andra människor om sitt tevetittande var de barn som under intervjuerna även uttryckte sina tankar om televisionen på ett utförligt sätt. En daglig tevekonsumention innebär, bortsett från all annat informationsflöde, från andra mediekommunikatörer, andra människor, institut och så vidare, en stor mängd information varje dag. Jag tror det är viktigt, speciellt för barn, att få utlopp för dessa flöden på något sätt, så att man som observatör eller medresenär i all informationsflöde inte går vilse eller börjar följa något som man misstolkat. Att reflektera och samtala är en process för hjärnan att medvetandet bearbeta intryck, känslor och tankar.

Därför tycker jag att samtal med barn om deras tevetittande blir viktigt för alla som jobbar med barn. Samtal blir viktiga för att synliggöra barns egna tankar för dem själva, och genom samtal ytterligare öppna upp ett medvetet kritiskt tänkande. Detta för att de enklare ska kunna orientera sig i en masskommunikation av alla olika informationskällor som finns, där television utgör ett av dessa. Genom samtal kan man synliggöra, utan att förkasta televisionen, problematik av olika aspekter som televisionen kan vara med att orsaka, så som fördomar eller differentiering, av till exempel kvinnor och män som för vissa personer kan ske genom ”2 ½ män”. Att exempelvis ha television som tema i sin klass kan fungera som ett verktyg för att synliggöra de verktyg television använder, både till rationell och irrationell budskap och det som dyker upp hos barnen eller läraren.

7.3. Kloka barn

Barn är kloka och förstående människor, precis som alla andra människor. Att de resultat, analys och påståenden som görs i denna undersökning är kritiska och framställer en något avståndstagande syn på media, är på grund av den så optimistiska synen i dagens aktuella medieforskning och dess paradig. Många gånger tas inte denna diskussion upp i det

offentliga, just på grund av att referensramarna hela tiden ändras och den rådande säger att media inte påverkar tittaren så att den kan styra ens tänkande och val i livet. Jag tror ändå att den påverkar mer än vad den nuvarande forskningen framhäver. Därför har dessa kritiska och avståndstagande påståenden av media lyfts fram med en framtoning av att den KAN påverka mer än vi tror.

Intervjuerna visar klart och tydligt att barn tänker själva, de köper inte allt de ser på televisionen och tar inte till sig allting som de tittar på. De skapar sin egen uppfattning i den plats som de själva befinner sig i. Barnen tittade inte alltid på samma program som kompisarna tittade på. Favoritprogrammen var många gånger olika från varandra, förutom vissa gemensamma kända serier som flera barn kollade på. Detta visar att barnen följer sin egen väg och sitt eget tycke. Vad jag åter vill belysa är vikten av ett medvetet förhållningssätt för att fortsätta individualiteten och självständigheten av val i livet. Detta kan bland annat göras genom att tillsammans med barn arbeta med medieanalys eller att prata om de tankar som barn har om sitt eget tevetittande. Detta kan ge en tydligare överblick på om det till exempel finns irrationella normer, som könsroller, som sträcker sig längre än över några enskilda program, som något återkommande tema över olika produktioner. Detta går sedan att diskutera och bearbeta efter eget behag och fantasi. På så vis kan man i lärandet belysa en helhetsbild där man tillsammans med barn bearbetar båda sidorna av myntet.

Jag har i uppsatsen till viss del belyst två motsatser av förhållningssätt gentemot television. Den ena förhåller sig kritisk och menar att television påverkar tittaren på ett sätt som kan rama in värderingar och åsikter. Ett sätt att bearbeta och motverka den förenklade bilden av verkligheten som presenterats är genom medvetet kritiskt tänkande i samtal och reflektion. På så vis kan barn få verktyg i sig själva att inte ta allt som visas på teve som absolut sanning. Den andra sidan som presenterats i undersökningen menar just det att barn inte tar allting som absolut sanning, att varje individ skapar sin egen bild av det som den individen ser på teve. Till detta förhållningssätt finns inget som talar emot att reflektion, samtal och bearbeta är mindre viktigt då alla tolkar olika och all reflektion och samtal för tanken och medvetandet vidare mot nya horisonter. Med detta avslutar jag med ett citat:

All television is educational television. The question is: what is it teaching?

~Nicholas Johnson

8. Käll- och litteraturförteckning

8.1. Tryckta källor

Carlsson, Anders & Koppfeldt, Thomas (2003:8-17, 32) *"Bild och retorik i media"* Liber.

Englund, Tomas (2007:33-37) *"Utbildning som kommunikation"* Diadalos.

Huxley, Aldous (1958:34-41, 50-60) *"Framtidens värld"* W&W.

Hörnqvist, Magnus (1996:180-230) *"Foucaults maktanalys"* Carlsson Bokförlag.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009:39-49, 84-92) *"Den kvalitativa forskningsintervjun"* Studentlitteratur.

Lemish, Dafna & Götz, Maya (2007:15-55) *"Children and media in times of war and conflict"* Hamptin Press, Inc.

Postman, Neil (1986) *"Amusing ourselves to death"* Public Discourse in the Age of Show Business. USA: Penguin.

Rönnerberg, Margareta (2006:6-11, 130-131, 309-312) *"Nya medier- men samma gamla barnkultur"*. Filmförlaget Uppsala.

Svenning, Marianne (1988:112) *"Barn, massmedia och samhälle"*. Studentlitteratur.

Thomassen, Magdalene (2007:95-98). Vetenskap, kunskap och praxis. Introduktion till vetenskapsfilosofi. Gleerups.

8.2. Elektroniska källor

<http://www.alltomvetenskap.se/dolda-budskap-kan-paverka-dig.aspx?article=4282>, *"Nature Neuroscience"*

<http://iammany.wikispaces.com/Foucaults+maktanalys>, Foucaults maktanalys

http://www.nfb.ca/film/sexy_inc, Bissonnette, Sophie (2007). "*Sexy Inc.*" National Film Board of Canada

ur.se/vetenskap, Vetenskap - Människan avslöjad [Videoupptagning] : Reklamens makt

8.3. Television källor

Sundtröm, Lena (2009), *Världens lyckligaste folk*, TV4